

ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის
რეკომენდაცია **CM/Rec (2010)1**
ევროსაბჭოს პრობაციის წესების შესახებ

წევრ სახელმწიფოებს

დოკუმენტის ქართული თარგმანი შესრულებულია
ორგანიზაციის „ციხის საერთაშორისო რეფორმა“ (PRI) მიერ

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE
Committee of Ministers
Comité des Ministres

**ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის
რეკომენდაცია CM/Rec (2010)1
ევროსაბჭოს პრობაციის წესების შესახებ
წევრ სახელმწიფოებს**

*(მიღებულია მინისტრთა კომიტეტის მიერ 2010 წლის 20 იანვარს
მინისტრთა მოადგილეების 1075-ე სხდომაზე)*

მინისტრთა კომიტეტი, ევროპის საბჭოს წესდების მე-15-ე ბ. მუხლის შესაბამისად,

მხედველობაში იღებს რა ევროპის საბჭოს მიზნებს მიაღწიოს წევრ ქვეყნებს შორის მეტ ერთიანობას, განსაკუთრებით კი საერთო ინტერესების სფეროში კანონმდებლობის ჰარმონიზაციის მეშვეობით;

ითვალისწინებს რა, რომ პრობაციის მიზანია წვლილი შეიტანოს სამართლიანი სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების პროცესში და აგრეთვე საზოგადოებრივი მართლწესრიგის უზრუნველყოფაში დანაშაულის განმეორებითი ჩადენის პრევენციის და შემცირების გზით;

ითვალისწინებს რა, რომ პრობაციის სააგენტოები არის მართლმსაჯულების ძირითად სტრუქტურებს შორის და რომ მათი მუშაობა გავლენას ახდენს პატიმართა რაოდენობის შემცირებაზე;

მხედველობაში იღებს რა:

- ევროპის საბჭოს მმართველობისა და სახელმწიფოთა მეთაურების მიერ მესამე სამიტზე (16-17 მაისი, 2005 წელი) მიღებულ დეკლარაციასა და სამოქმედო გეგმას, განსაკუთრებით კი დებულებებს, რომელიც ეხება მოქალაქეთა უსაფრთხოებას;
- ევროპის სახელმწიფოების იუსტიციის მინისტრიალის მიერ 26-ე კონფერენციაზე მიღებულ №. 2 რეზოლუციას (პარაგრაფი 19) - (პელსინკი, 7-8 აპრილი, 2005 წ.);

ითვალისწინებს რა:

- ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპულ კონვენციას (ETS №. 5);
- ევროპულ კონვენციას პირობით მსჯავრდებულებსა და პირობით ვადამდე გათავისუფლებულების ზედამხედველობის შესახებ (ETS №. 51);
- ევროპულ კონვენციას სისხლის სამართლის განაჩენთა საერთაშორისო ძალის შესახებ (ETS №. 70);
- რეკომენდაციას №. R (92) 16 ევროპული წესები საზოგადოებრივი სანქციებისა და ღონისძიებების შესახებ;
- რეკომენდაციას №. R (97) 12 იმ თანამშრომელთა შესახებ, რომლებიც მონაწილეობენ სასჯელთა და სხვა ღონისძიებათა აღსრულებაში;

- რეკომენდაციას №. R (99) 19 სისხლის სამართლის საკითხებზე მედიაციის შესახებ;
 - რეკომენდაციას №. R (99) 22 ციხეთა გადატვირთულობისა და ციხის კონტიგენტის შემცირების შესახებ;
 - რეკომენდაციას Rec (2000)22 საზოგადოებრივი სანქციებისა და ღონისძიებების შესახებ ევროპული წესების აღსრულების გაუმჯობესების თაობაზე;
 - რეკომენდაციას Rec (2003)22 პირობით ვადამდე გათავისუფლების შესახებ;
 - რეკომენდაციას Rec (2003)23 ციხის ადმინისტრაციის მიერ გრძელვადიანი და უვადო თავისუფლებააღკვეთილ პირთა მართვის შესახებ;
 - რეკომენდაციას Rec (2006)2 ციხის ევროპული წესების შესახებ;
 - რეკომენდაციას Rec (2006)8 დანაშაულის მსხვერპლთა დახმარების შესახებ;
- და
- რეკომენდაციას Rec (2006)13 წინასწარი პატიმრობის გამოყენებისა და მისი პირობების შესახებ, აგრეთვე ცუდად მოპყრობისაგან დაცვის სამართლებრივი მექანიზმების შესახებ;

აგრეთვე მხედველობაში იღებს რა:

- გაერთიანებული ერების „მინიმალურ სტანდარტულ წესებს“ არასაპატიმრო სასჯელების შესახებ („ტოკიოს წესები“),

რეკომენდაციას აძლევს წევრ სახელმწიფოებს:

- იხელმძღვანელონ იმ წესებით, რომელიც მოცემულია ამ დოკუმენტსა და დანართებში თავიანთ კანონდებლობაზე, პოლიტიკასა და პრაქტიკაში მუშაობისას
- უზრუნველყონ, რომ ეს რეკომენდაციები და თანდართული კომენტარები თარგმნილი და გაერცვლებული იქნას რაც შეიძლება ფართოდ და განსაკუთრებით სასამართლო ხელისუფლებაში, პრობაციის სააგენტოებსა და სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში, აგრეთვე მედიასა და ზოგადად საზოგადებაში.

რეკომენდაცია CM/Rec(2010)1- ის დანართი I

ნაწილი I: მოქმედების და გამოყენების სფერო, განსაზღვრებები და ძირითადი პრინციპები

მოქმედების და გამოყენების სფერო

ეს წესები განსაზღვრავს პრობაციის სააგენტოების ჩამოყალიბებასა და ჯეროვან ფუნქციონირებას. ეს წესები აგრეთვე ეხება სხვა იმ ორგანიზაციებს, სახელმწიფო დაწესებულებებს, არასამთავრობო ორგანიზაციებსა და კომერციულ პირებს, რომლებიც ახორციელებენ ამ წესებით რეგულირებულ საქმიანობას.

წინამდებარე წესები არ შეიძლება განიმარტოს თითქოს იგი გამორიცხავს სხვა ნებისმიერ ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო ინსტრუმენტის და სტანდარტების გამოყენებას, რომლებიც უფრო მეტად ხელშემწყობია მსჯავრდებულთა მიმართებაში სარეაბილიტაციო მუშაობის წარმოებისათვის.

წინამდებარე წესები წაკითხულ უნდა იქნას „საზოგადოებრივი სანქციებისა და ღონისძიებების შესახებ ევროპულ წესებთან“ (რეკომენდაცია №R(92)16) ერთობლიობაში.

აგრეთვე, ეს წესები წარმოადგენს დამატებას შესაბამისი დებულებებისა რეკომენდაციისა №R(97)12 იმ თანამშრომელთა შესახებ, რომლებიც ახორციელებენ სასჯელებისა და სხვა ღონისძიებების აღსრულებას, რეკომენდაციისა №R(99)19 სისხლის სამართლის საქმეებში მედიაციის შესახებ, რეკომენდაციისა Rec(2000)22 საზოგადოებრივი სანქციებისა და ღონისძიებების შესახებ ევროპული წესების აღსრულების გაუმჯობესების თაობაზე, რეკომენდაციისა Rec(2003)22 პირობით ვადამდე გათავისუფლების შესახებ, რეკომენდაციისა Rec(2003)23 ციხის ადმინისტრაციის მიერ გრძელვადიანი და უვადო თავისუფლებაადკვეთილ პირთა მართვის შესახებ, რეკომენდაციისა Rec (2006)2 ციხის ევროპული წესების შესახებ, რეკომენდაციისა Rec(2006)8 დანაშაულის მსხვერპლთა დახმარების შესახებ და რეკომენდაციისა Rec(2006)13 წინასწარი პატიმრობის გამოყენებისა და მისი პირობების შესახებ, აგრეთვე ცუდად მოპყრობისაგან დაცვის სამართლებრივი მექანიზმების შესახებ;

განმარტებები

პრობაცია - დაკავშირებულია საზოგადოებისაგან იზოლაციის გარეშე სასჯელებისა და ღონისძიებების აღსრულებასთან, რომელიც კანონით არის განსაზღვრული და შეფარდებული მსჯავრდებულისათვის. ეს მოიცავს სხვადასხვა ღონისძიებებს და ინტერვენციებს, რომლებიც დაკავშირებულია სამართალდამრღვევთა სოციალური ჩართულობისა და აგრეთვე საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ხელშეწყობის მიზნით განხორციელებულ ზედამხედველობასთან, ხელმძღვანელობასთან და დახმარების აღმოჩენასთან.

პრობაციის სააგენტო - ნიშნავს ნებისმიერ ორგანოს, რომელსაც კანონმდებლობით ევალება ზემოთ მითითებული ამოცანებისა და მოვალეობების შესრულება. იმის მიხედვით, თუ როგორია ეროვნული სისტემა, პრობაციის სააგენტოების მუშაობა შეიძლება ასევე მოიცავდეს ინფორმაციისა და რჩევების მიწოდებას სასამართლო და სხვა გადაწყვეტილების მიმღები ორგანოებისათვის, რათა დაეხმაროს მათ ინფორმირებული და სამართლიანი გადაწყვეტილების მიღებაში; დახმარებისა და კონსულტაციის გაწევას მსჯავრდებულებისათვის სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში ყოფნისას, რათა მოამზადონ ისინი გათავისუფლებისა და საზოგადოებაში დაბრუნებისათვის; მეტვალყურეობა და დახმარება გაუწიონ ვადაზე ადრე გათავისუფლებულ პირებს; განახორციელონ აღდგენითი მართლსაჯულების პროგრამები და აღმოუჩინონ დახმარება დანაშაულის მსხვერპლებს.

საზოგადოებრივი სასჯელები და ღონისძიებები - გულისხმობს სასჯელებსა და ღონისძიებებს, რომელთა აღსრულება ხდება მსჯავრდებულთა საზოგადოებისაგან იზოლაციის გარეშე და გულისხმობს გარკვეულ შეზღუდვებს, მათთვის თავისუფლებაზე გარკვეული პირობებისა და ვალდებულებების დაკისრებით. ეს განსაზღვრება აგრეთვე გულისხმობს ნებისმიერ სასჯელს, რომელიც შეფარდებულია სასამართლო ან ადმინისტრაციული ხელისუფლების მიერ და ნებისმიერ ღონისძიებას, რომელიც განხორციელებულია სასამართლომდე ან სასჯელის შესახებ სასამართლო გადაწყვეტილების სანაცვლოდ, აგრეთვე ის საშუალებები, რომლებიც მიმართულია საპატიმრო სასჯელის აღსრულებისაგან სასჯელაღსრულების დაწესებულების გარეთ.

გათავისუფლების შემდგომი თანადგომა - ნიშნავს მსჯავრდებულთა რეინტეგრაციის პროცესს ნებაყოფილობით საწყისებზე და საბოლოოდ გათავისუფლების შემდგომ საზოგადოებაში დაბრუნებას კონსტრუქციული, დაგეგმილი და კონტროლირებადი სახით. წინამდებარე წესებში ეს ტერმინი განსხვავდება ტერმინისაგან მსჯავრდებულთა გათავისუფლების შემდგომი “ხელახლა დამკვიდრება”, რაც გულისხმობს სასჯელისაგან გათავისუფლების შემდგომ კანონით დადგენილ ჩართულობას.

ძირითადი პრინციპები

1. პრობაციის სააგენტოები მიზნად უნდა ისახავდნენ განმეორებითი დანაშაულის შემცირებას პრობაციონერებთან დადებითი ურთიერთობების ჩამოყალიბების გზით, რათა ზედამხედველობა გაუწიონ მათ (საჭიროებისამებრ, კონტროლი), დაეხმარონ და ხელი შეუწყონ მათ წარმატებულ სოციალურ ინტეგრაციაში. ამგვარად, პრობაციას წვლილი შეაქვს საზოგადოებრივ უსაფრთხოებაში და მართლმსაჯულების სამართლიან აღმინისტრირებაში.

2. პრობაციის სააგენტოებმა პატივი უნდა სცენ პრობაციონერის უფლებებს. მათი ნებისმიერი სახის ინტერვენცია მიმართული უნდა იყოს მსჯავრდებულთა ღირსების, ჯანმრთელობის დაცვის, უსაფრთხოებისა და კეთილდღეობისაკენ.

3. ყველა იმ საქმის წარმოებისას, რომელიც უკავშირდება დაზარალებულს, პრობაციის სააგენტოები პატივისცემით უნდა მოეპყრან მის უფლებებსა და საჭიროებებს.

4. პრობაციის სააგენტოებმა სრულად უნდა მიიღონ მხედველობაში მსჯავრდებულთა ინდივიდუალური მახასიათებლები, გარემოებები და საჭიროებები, რათა უზრუნველყონ თითოეული პრობაციონერის საქმის სამართლიანად და კანონის დაცვით აღსრულება. პრობაციის სააგენტოების მსჯავრდებულებთან მუშაობა (ინტერვენციები) უნდა განხორციელდეს ნებისმიერი საფუძვლით დისკრიმინაციის გარეშე, სქესის, რასის, კანის ფერის, ენის, რელიგიის, შეზღუდულუნარიანობის, სექსუალური ორიენტაციის, პოლიტიკური და სხვა შეხედულებების, ეროვნული და სოციალური წარმომავლობის, ეთნიკური უმცირესობისადმი მიკუთვნების, საკუთრების, დაბადებისა ან სხვა ნებისმიერი სტატუსის მიუხედავად.

5. არცერთი სასჯელის აღსრულების დროს პრობაციის სააგენტოებმა არ უნდა დააკისრონ პრობაციონერს იმაზე უფრო მეტი და მძიმე ვალდებულების შესრულება ან უფლებრივი შეზღუდვები, ვიდრე ეს განსაზღვრულია სასამართლოს ან სხვა აღმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილებით, რომელსაც თითოეული ინდივიდუალური საქმე მოითხოვს დანაშაულის სერიოზულობიდან ან განმეორებითი დანაშაულის ჩადენის რისკის შეფასებიდან გამომდინარე.

6. რამდენადაც ეს შესაძლებელია, პრობაციის სააგენტოებმა უნდა მოიპოვონ პრობაციონერის ინფორმირებული თანხმობა და თანამშრომლობა იმ ინტერვენციასთან (ჩარევასთან) დაკავშირებით, რომელიც მათზე გარკვეულ გავლენას ახდენს.

7. ნებისმიერი ინტერვენცია, რომელიც განხორციელდა სასამართლოს მიერ დამნაშავედ საბოლოოდ ცნობამდე, დაფუძნებულ უნდა იქნას ბრალდებულის ინფორმირებულ თანხმობაზე და მისი უდანაშაულობის პრეზუმფციის დაცვით.

8. პრობაციის სააგენტოები, მათი ამოცანები და ვალდებულებები, აგრეთვე მათი ურთიერთობები საჯარო ხელისუფლების ორგანოებთან და სხვა პირებთან უნდა განისაზღვროს კანონით.

9. პრობაცია უნდა იყოს საჯარო სამსახურის ვალდებულების სფერო, მაშინაც კი, როდესაც უშუალო სერვისებს განახორციელებენ სხვა სააგენტოები და მოხალისეები.

10. პრობაციის სააგენტოები აღჭურვილი უნდა იყვნენ სათანადო უფლებამოსილებით და უნდა გააჩნდეთ შესაბამისი აღიარება და აღექვატური რესურსები.

11. გადაწყვეტილების მიმღებმა ხელისუფლების ორგანოებმა საჭიროებისამებრ უნდა გამოიყენონ პრობაციის სააგენტოების პროფესიული კონსულტაციები და საქმიანობა, რათა შეამცირონ განმეორებითი დანაშაულის ჩადენა და ხელი შეუწყონ თავისუფლების აღკვეთის ალტერნატივების გამოყენებას.

12. პრობაციის სააგენტოებმა უნდა ითანამშრომლონ სხვა საჯარო და კერძო ორგანიზაციებთან და ადგილობრივ მოსახლეობასთან, რათა ხელი შეუწყონ მსჯავრდებულთა სოციალურ ინტეგრაციას. კოორდინირებული უწყებათაშორისი და მულტიდისციპლინარული მუშაობა არის აუცილებელი, რათა უზრუნველყოფილი იქნეს მსჯავრდებულთა კომპლექსური საჭიროებების დაკმაყოფილება და გაძლიერდეს საზოგადოებრივი უსაფრთხოება.

13. პრობაციის სააგენტოებმა ყველა მოქმედება და ინტერვენცია უნდა განახორციელონ უმაღლესი ეროვნული და საერთაშორისო ეთიკური და პროფესიული სტანდარტების შესაბამისად.

14. უნდა არსებობდეს პრობაციის სამსახურების პრაქტიკასთან დაკავშირებით ხელმისაწვდომი, მიუკერძოებელი და ეფექტური გასაჩივრების პროცედურები.

15. პრობაციის სააგენტოების საქმიანობა უნდა ექვემდებარებოდეს სახელმწიფოს მხრიდან რეგულარულ შემოწმებას (ინსპექტირებას) და/ან დამოუკიდებელ მონიტორინგს.

16. შესაბამისმა კომპეტენტურმა ორგანოებმა უნდა გააძლიერონ პრობაციის ეფექტურობა კვლევების წახალისებით, რაც თავის მხრივ გამოყენებული იქნება პრობაციის პოლიტიკისა და პრაქტიკის სწორი წარმართვისათვის.

17. უფლებამოსილმა ხელისუფლების ორგანოებმა და პრობაციის სააგენტოებმა უნდა მოახდინონ მედიის და ზოგადად საზოგადოების ინფორმირება პრობაციის სააგენტოების მუშაობის შესახებ, რათა წახალისონ სწორი გაგება პრობაციის როლისა და ღირებულებისა საზოგადოებაში.

ნაწილი II: ორგანიზაციული მოწყობა და პერსონალი

ორგანიზაციული მოწყობა

18. პრობაციის სააგენტოების სტრუქტურა, სტატუსი და რესურსები უნდა შეესაბამებოდეს მათზე დაკისრებული ამოცანებისა და ვალდებულებების

მოცულობას და ასახავდეს იმ საჯარო სამსახურის მნიშვნელობას, რომელსაც ახორციელებენ.

19. იმის მიუხედავად პრობაციის სერვისის განხორციელება ხდება საჯარო თუ კერძო ორგანიზაციების მიერ, სააგენტოებმა უნდა იმუშაონ უფლებამოსილი ხელისუფლების მიერ შემუშავებული ინსტრუქციებისა და წესების შესაბამისად.

20. ნებისმიერი კერძო სააგენტო, რომელიც ახორციელებს სერვისებს პრობაციონერებისათვის, დამტკიცებულ უნდა იქნას უფლებამოსილი ხელისუფლების მიერ ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად.

პერსონალი

21. პრობაციის სააგენტოებმა უნდა იმოქმედონ ისე რომ, დაიმსახურონ მართლმსაჯულების სხვა ორგანოებისა და სამოქალაქო საზოგადოების პატივისცემა მათი პერსონალის მუშაობისა და სტატუსის მიმართ. უფლებამოსილი ხელისუფლების ორგანოები უნდა შეეცადონ ხელი შეუწყონ ამ მიზნის წარმატებით განხორციელებას შესაბამისი რესურსების უზრუნველყოფით, პერსონალის შერჩევით და აყვანით, პერსონალისათვის ადეკვატური ანაზღაურებითა და კარგი მართვით.

22. პერსონალი უნდა შეირჩეს წინასწარ დამტკიცებული კრიტერიუმების მიხედვით, რომელიც აქცენტირებული იქნება კეთილსინდისიერებაზე, ჰუმანურობაზე, პროფესიონალიზმზე და პერსონალურ შესაბამისობაზე იმ კომპლექსური სამუშაოსადმი, რისი შესრულებისთვისაც არიან შერჩეული.

23. ყველა თანამშრომელს ხელი უნდა მიუწვდებოდეს მისი ფუნქციებისა და პროფესიული მოვალეობების დონის შესაბამის განათლებასა და ტრენინგებზე.

24. საბაზისო ტრენინგი უნდა იყოს უზრუნველყოფილი ყველა თანამშრომლისათვის, რაც მიზნად უნდა ისახავდეს საჭირო უნარ-ჩვევების, ცოდნისა და ღირებულებების ჩანერგვას. პერსონალი უნდა შეფასდეს აღიარებული წესით და მიენიჭოს კვალიფიკაცია, რომელიც ასახავს მათ კომპეტენციას.

25. თავიანთი კარიერის განმავლობაში პრობაციის პერსონალმა უნდა შეინარჩუნოს და გაიუმჯობესოს ცოდნა და პროფესიული შესაძლებლობები რეგულარული ტრენინგებისა და სხვა განვითარების საშუალებებით, რაც მათთვის იქნება მიწოდებული.

26. პრობაციის პერსონალს უნდა ჩაუტარდეს ტრენინგები და მიეცეთ შესაძლებლობა გამოიყენონ დისკრეციული უფლებამოსილება კანონის ფარგლებში, ეთიკის, ორგანიზაციული პოლიტიკის, განახლებული მეთოდოლოგიური სტანდარტებისა და ქცევის კოდექსის გათვალისწინებით.

27. პერსონალს, რომელიც მუშაობს, ან უნდა იმუშაოს იმ პრობაციონერებთან, რომელთაც ჩადენილი აქვთ სპეციფიკური დანაშაული, უნდა ჩაუტარდეს სათანადო სპეციალიზებული ტრენინგები.

28. ტრენინგებზე განსაკუთრებული ყურადღება უნდა გამახვილდეს იმ პრობაციონერებზე, და საჭიროებისამებრ, იმ დაზარალებულებზე, რომელთაც

გააჩნიათ გამოკვეთილი საჭიროებები ან შეიძლება იყონ განსაკუთრებით დაუცველნი.

29. პრობაციის სააგენტოებს უნდა გააჩნდეთ საკმარისი რაოდენობის პერსონალი, რათა ეფექტურად განახორციელონ თავიანთი საქმიანობა. პერსონალის თითოეულ წევრს უნდა ჰქონდეს საქმეთა ის რაოდენობა, რაც მათ საშუალებას მისცემს, ეფექტურად და ჰუმანურად გაუწიონ ზედამხედველობა და დახმარება პრობაციონერებს, ხოლო სადაც საჭიროა, იმუშაონ მათი ოჯახის წევრებთან და დაზარალებულებთან. თუ არსებობს საქმეების დიდი რაოდენობა, ხელმძღვანელობა ვალდებულია, ეძიოს პრობლემის მოგვარების გზები და ინსტრუქციები მისცეს პერსონალს იმის თაობაზე, თუ რომელი ამოცანებია პრიორიტეტული.

30. ადმინისტრაციამ უნდა უზრუნველყოს პრობაციის სამუშაოს ხარისხი, ხელმძღვანელობისა და ზედამხედველობის გაწვევითა და პერსონალის მოტივაციის გზით. პერსონალი ანგარიშვალდებული უნდა იყოს იმ სამუშაოზე, რომელსაც ისინი ახორციელებენ.

31. ადმინისტრაცია უნდა ეცადოს, რომ განავითაროს და შეინარჩუნოს ჯანსაღი სამუშაო ურთიერთობები და კარგი კონტაქტი სხვა სააგენტოებსა და პარტნიორებთან, მოხალისეებთან, საჯარო დაწესებულებებთან, მედიასა და ფართო საზოგადოებასთან.

32. უნდა არსებობდეს შესაბამისი სისტემა ადმინისტრაციისათვის, რათა მათ კონსულტაციები აწარმოონ პერსონალთან ზოგად საკითხებზე მათ პროფესიულ პრაქტიკასთან და სამუშაო პირობებთან მიმართებაში.

33. პერსონალის ანაზღაურება, შეღავათები და სამუშაო პირობები უნდა იყოს მათი პროფესიონალიზმის შესაბამისი და სამუშაოს ხასიათის ადეკვატური, რათა მიიზიდონ და შეინარჩუნონ შესაბამისი პერსონალი.

34. მოხალისეები შესაძლებელია იყვნენ ჩართული პრობაციის მუშაობის გარკვეულ ასპექტებში. ისინი უნდა იყვნენ სათანადოდ შერჩეული, გაეწიოთ დახმარება და რესურსებით უზრუნველყოფა.

ნაწილი III

ანგარიშვალდებულება და სხვა უწყებებთან ურთიერთობა

35. პრობაციის სააგენტოებს, ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად უნდა ჰქონდეთ კონტაქტი და მიაწოდონ ინფორმაცია სასამართლო ხელისუფლებას და საჭიროებისამებრ, სხვა კომპეტენტურ ორგანოებს. როგორც წესი, ეს მოიცავს ინფორმაციას თავისუფლების აღკვეთის შესაძლო შედეგების და არასაპატიმრო სასჯელების და სხვა ღონისძიებების გამოყენების შესაძლებლობის შესახებ ზოგად და კონკრეტულ საქმეებში. როდესაც საჭიროა ინდივიდუალური ანგარიშების წარდგენა, მიწოდებული ინფორმაცია ნათლად უნდა იყოს განსაზღვრული.

36. პრობაციის სააგენტოებმა სათანადოდ უფლებამოსილ ხელისუფლების ორგანოებს რეგულარულად უნდა მიაწოდონ ზოგადი ანგარიშები და ინფორმაცია მათი მუშაობის შესახებ.

37. პრობაციის სააგენტოებმა უნდა იმუშაონ მართლმსაჯულების სხვა ორგანოებთან, დამხმარე სააგენტოებთან და ფართო სამოქალაქო საზოგადოებასთან თანამშრომლობით, რათა ეფექტურად შეასრულონ დაკისრებული ამოცანები და მოვალეობები.

38. პრობაციის სააგენტოებმა ხელი უნდა შეუწყონ და დახმარება გაუწიონ დამხმარე სააგენტოებს მათი ჩვეული ვალდებულებების შესრულებაში, რათა მათ მსჯავრდებულთა, როგორც საზოგადოების წევრთა, საჭიროებებს უპასუხონ.

39. იმის მიუხედავად პრობაციის სააგენტოები და ციხის სისტემა წარმოადგენს თუ არა ერთიან სამსახურს, ამ ორგანოებმა მჭიდროდ უნდა ითანამშრომლონ, რათა ხელი შეუწყონ მსჯავრდებულის წარმატებულ გადასვლას ციხეში ცხოვრებიდან საზოგადოებაში ცხოვრებაზე.

40. სადაც მიზანშეწონილია, უწყებათაშორისი შეთანხმება უნდა იყოს გაფორმებული სათანადო პარტნიორებთან, სადაც განსაზღვრული იქნება თანამშრომლობის პირობები და დახმარების აღმოჩენის შესაძლებლობები, როგორც ზოგად, ასევე კონკრეტულ საქმეებში.

41. ოფიციალური და ნათელი წესები ინფორმაციის კონფიდენციალობის, დაცულობის და გაცვლის პირობებთან დაკავშირებით უნდა განისაზღვრებოდეს ეროვნული კანონმდებლობით და ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში უნდა იყოს კონკრეტულად მითითებული, როდესაც მსგავსი პარტნიორობა მყარდება.

ნაწილი VI

პრობაცია

სასჯელის შეფარდებამდე მომზადებული ანგარიშები

42. იმის მიხედვით თუ რამდენად იძლევა ამის შესაძლებლობას ეროვნული სამართლებრივი სისტემა, პრობაციის სააგენტოებს შეუძლიათ მოამზადონ ანგარიში ინდივიდუალური ბრალდებული პირის შესახებ, რათა საჭიროებისამებრ, დაეხმარონ სასამართლო ხელისუფლების ორგანოებს გადაწყვეტილების მიღებაში სისხლისსამართლებრივი დევნის წარმოების ან შესაბამისი სასჯელის ან სხვა ღონისძიების შეფარდების თაობაზე. ასეთ შემთხვევაში პრობაციის სააგენტოები რეგულარულად უნდა უკავშირდებოდნენ სასამართლო ხელისუფლების ორგანოებს, იმ გარემოებების თაობაზე სადაც ასეთი ანგარიში შესაძლოა საჭირო იყოს.

43. სასჯელის შეფარდებამდე მომზადებული ანგარიში უნდა იყოს დაფუძნებული პირველწყაროზე და რამდენადაც ეს შესაძლებელია გადამოწმებული და განახლებული უნდა იქნას სასამართლოს პროცესის მსვლელობისას.

44. განსასჯელებს უნდა მიეცეთ შესაძლებლობა ჩართული იყვნენ ანგარიშის შედგენაში და მათი მოსაზრება, ასეთის არსებობის შემთხვევაში, აისახოს ანგარიშში. აგრეთვე ანგარიშის შინაარსი უნდა გაეცნოს მათ და/ან მათ სამართლებრივ წარმომადგენელს.

სხვა საკონსულტაციო ანგარიშები

45. ეროვნული სამართლებრივი სისტემის შესაბამისად პრობაციის სააგენტოებს შეუძლიათ შეიმუშაონ ანგარიში, რომელიც საჭიროა სათანადოდ უფლებამოსილი

ხელისუფლების ორგანოების მიერ გადაწყვეტილების მისაღებად. აღნიშნული შესაძლოა მოიცავდეს რეკომენდაციას:

- ა. მსჯავრდებულის გათავისუფლების შესაძლებლობის შესახებ;
- ბ. რაიმე სპეციალურ პირობებს, რომლებიც გათვალისწინებული უნდა იქნას მსჯავრდებულის გათავისუფლების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას;
- გ. რაიმე სახის ინტერვენციას, რომელიც აუცილებელია მსჯავრდებულის გათავისუფლებისათვის მოსამზადებლად.

46. სამართალდამრღვევებს უნდა მიეცეთ შესაძლებლობა, როცა ეს მიზანშეწონილია, მონაწილეობა მიიღონ ანგარიშის მომზადებაში, და მათი მოსაზრებები, ასეთის არსებობის შემთხვევაში, გათვალისწინებულ უნდა იქნას ანგარიშში, ხოლო ამ დოკუმენტის შინაარსი უნდა გაეცნოს სამართალდამრღვევს და/ან მის სამართლებრივ წარმომადგენელს.

საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომა

47. საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომა არის საზოგადოებრივი სასჯელის სახე ან ღონისძიება, რომელიც გულისხმობს პრობაციის სააგენტოს მიერ საზოგადოების სასარგებლოდ უსასყიდლო შრომის აღსრულების ორგანიზებას და მასზე ზედამხედველობას, სამართალდამრღვევის მიერ მიყენებული ზიანის რეალური ან სიმბოლური ანაზღაურების სახით. საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომას არ უნდა ქონდეს დამამცირებელი (მასტიგმატიზირებელი) ხასიათი და პრობაციის სააგენტოები უნდა შეეცადონ ისეთი სამუშაოს მოძიებას, რომელიც ხელს შეუწყობს მსჯავრდებულის უნარ-ჩვევების განვითარებას და მის სოციალურ ჩართულობას.

48. საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომა არ შეიძლება განხორციელდეს პრობაციის სააგენტოების ან მათი პერსონალისათვის მოგების მიღების მიზნით ან რაიმე კომერციული სარგებლის მისაღებად.

49. შესაფერისი სამუშაოს მოძიებისას პრობაციის სააგენტოებმა უნდა გაითვალისწინონ საზოგადოებისა და აგრეთვე სამუშაოს პირდაპირი მოსარგებლეების (ბენეფიციარების) უსაფრთხოება.

50. ჯანმრთელობის დაცვისა და შრომის უსაფრთხოების ზომები სათანადოდ უნდა იცავდნენ სამართალდამრღვევებს მათ მიერ საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომის შესრულებისას. ასეთი ზომები არ უნდა იყოს იმაზე ნაკლები, ვიდრე ჩვეულებრივი მუშაკებისთვის დადგენილი სტანდარტები.

51. პრობაციის სააგენტოებმა უნდა შეიმუშაონ საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომის პროგრამები, რომლებიც მოიცავს სხვადასხვა სახის დავალებებს მსჯავრდებულთა სხვადასხვა უნარებისა და საჭიროებების შესაბამისად. განსაკუთრებით, უნდა არსებობდეს შესაბამისი სამუშაო მსჯავრდებული ქალებისათვის, შეზღუდულუნარიანი, ახალგაზრდა და მოხუცი მსჯავრდებულებისათვის.

52. მსჯავრდებულებს უნდა კითხონ თუ რა სახის სამუშაოების შესრულება შეუძლიათ მათ.

ზედამხედველობის ზომები

53. ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად პრობაციის სააგენტოებს შეუძლიათ ზედამხედველობა განხორციელონ სასამართლო პროცესამდე, პროცესის დროს და შემდეგ, სასამართლოს მიერ განაჩენის გამოტანამდე განსასჯელის პირობით გათავისუფლებისას, გირაოს, პირობითი მსჯავრისას, სასჯელის გადავადებისას ან პირობით ვადამდე გათავისუფლებისას.

54. იმისათვის, რომ ზედამხედველობა სრულად იქნას განხორციელებული პრობაციის სამსახურებმა მხედველობაში უნდა მიიღონ ინდივიდუალური სამართალდამრღვევის სხვადასხვა საჭიროებები.

55. ზედამხედველობა არ შეიძლება გაგებულ იქნას როგორც მხოლოდ კონტროლის ვალდებულება, არამედ იგი მოიცავს მსჯავრდებულისათვის რჩევების მიცემას, დახმარების აღმოჩენას და წახალისებას. სადაც საჭიროა ეს უნდა განხორციელდეს სხვა ინტერვენციებთან ერთობლიობაში, რომელიც შესაძლებელია მიწოდებულ იქნეს პრობაციის ან სხვა სააგენტოების მიერ როგორცაა ტრენინგები, უნარების განვითარება, დასაქმების შესაძლებლობა და რეაბილიტაცია.

მსჯავრდებულის ოჯახთან მუშაობა

56. სადაც საჭიროა პრობაციის სააგენტოებმა, ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად, თვითონ ან სხვა პარტნიორ ორგანიზაციებთან ერთად დახმარება უნდა გაუწიონ მსჯავრდებულთა ოჯახებს და მიაწოდონ საჭირო რჩევა და ინფორმაცია.

ელექტრონული მონიტორინგი

57. როდესაც ელექტრონული მონიტორინგი გამოიყენება, როგორც პრობაციის ზედამხედველობის დონისძიება, აუცილებელია იგი შეთავსებულ იქნას იმ საშუალებებთან, რომლებიც მიზნად ისახავს რეაბილიტაციასა და ახალი დანაშაულის პრევენციას.

58. ტექნიკური ზედამხედველობის დონე არ უნდა იყოს იმაზე მეტი, ვიდრე ეს საჭიროა ინდივიდუალურ შემთხვევაში, ჩადენილი დანაშაულის სიმძიმისა და საზოგადოების უსაფრთხოებისათვის შესაძლო რისკების გათვალისწინებით.

საზოგადოებაში ხელახლა დამკვიდრება (რეინტეგრაცია)

59. როდესაც პრობაციის სააგენტოები პასუხიმგებელი არიან მსჯავრდებულთა ზედამხედველობაზე მათი გათავისუფლების შემდეგ, მათ უნდა იმუშაონ ციხის ადმინისტრაციასთან, მსჯავრდებულთან და მის ოჯახთან და აგრეთვე საზოგადოებასთან, რათა ხელი შეუწყონ მსჯავრდებულთა დაბრუნებას და საზოგადოებაში ხელახლა დამკვიდრებას. მათ უნდა დაამყარონ კონტაქტები უფლებამოსილ სამსახურებთან ციხეებში, რათა დაეხმარონ მსჯავრდებულებს სოციალურ და სამსახურებრივ ინტეგრაციაში გათავისუფლების შემდეგ.

60. პრობაციის სააგენტოებს უნდა ქონდეთ ყველა აუცილებელი ხელმისაწვდომობა მსჯავრდებულთან, რაც საშუალებას მისცემს დაეხმარონ გათავისუფლებისათვის მომზადებასა და საზოგადოებაში რეინტეგრაციის პროცესის დაგეგმვაში, რათა გარანტირებული იყოს უწყვეტი მზრუნველობა იმ კონსტრუქციული მუშაობაზე დაყრდნობით, რაც დაიწყო სასჯელაღსრულების დაწესებულებაში.

61. ვადაზე ადრე გათავისუფლების შემდგომი ზედამხედველობის მიზანი უნდა იყოს მსჯავრდებულის საჭიროებების დაკმაყოფილება, როგორცაა სამსახურის მოძებნა, ბინათმოწყობა, განათლება; აგრეთვე გათავისუფლების პირობების შესრულების უზრუნველყოფა, რათა შემცირდეს დანაშაულის ხელახალი ჩადენისა და სერიოზული ზიანის მიყენების რისკი.

გათავისუფლების შემდგომი თანადგომა

62. როგორც კი ვადაზე ადრე გათავისუფლების პირობები შესრულდება პრობაციის სააგენტოებმა შეიძლება განაგრძონ დახმარების გაწევა იქ, სადაც ეს კანონით დასაშვებია; მოხალისეობრივ საწყისებზე შესთავაზონ გათავისუფლების შემდგომი სერვისები ყოფილ მსჯავრდებულებს, რათა დაეხმარონ მათ განაგრძონ კანონმორჩილი ცხოვრება.

პრობაციის მუშაობა უცხოეთის მოქალაქე მსჯავრდებულებთან და იმ მოქალაქეებთან, რომლებიც უცხოეთში იქნენ გასამართლებული

63. პრობაციის სააგენტოებმა უნდა უზრუნველყონ თავიანთი სერვისების ხელმისაწვდომობა უცხოელი მსჯავრდებულებისათვის, განსაკუთრებით მათი ზედამხედველობისა და რეინტეგრაციის კუთხით.

64. უცხოელი მსჯავრდებულების მიმართ კანონით დადგენილი პრობაციის სამუშაოს განხორციელებისას, ეს პირები ინფორმირებული უნდა იყვნენ თავიანთი სათანადო უფლებების შესახებ. რამდენადაც ეს შესაძლებელია, უნდა გაგრძელდეს ან ჩამოყალიბდეს თანამშრომლობა უცხოელ მსჯავრდებულთა წარმომშობის ქვეყნის პრობაციის სამსახურებთან, რათა კოორდინაცია გაეწიოს ზედამხედველობის სისტემას აღნიშნული პირის საკუთარ ქვეყანაში დაბრუნების შემდეგ.

65. პრობაციის სააგენტოებმა ეროვნული ხელისუფლების თანხმობით მიზნად უნდა დაისახონ იმ მსჯავრდებულებთან კონტაქტის დამყარება და მათი დახმარება, რომლებიც სხვა ქვეყანაში იყვნენ გასამართლებული, აგრეთვე წაახალისონ ისინი გამოიყენონ სათანადო დახმარება და ზრუნვა მათი დაბრუნების შემდგომ.

ნაწილი V

ზედამხედველობის პროცესი

შეფასება

66. ზედამხედველობის განხორციელებამდე და მის განმავლობაში, საჭიროებისამებრ უნდა მოხდეს მსჯავრდებულთა შეფასება ინდივიდუალური საქმის სისტემატური და ძირეული შესწავლის საფუძველზე, რაც მოიცავს რისკების, პოზიტიური ფაქტორებისა და საჭიროებების განსაზღვრას, იმ ინტერვენციების დადგენას, რომელიც აუცილებელია ამ საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად, აგრეთვე ამ ინტერვენციებისადმი სამართალდამრღვევის პასუხისმგებლობის განსაზღვრას.

67. სადაც შესაძლებელია მსჯავრდებულებს უნდა მიეცეთ შესაძლებლობა აქტიური წვლილი შეიტანონ ოფიციალურ შეფასებაში. ეს ასევე გულისხმობს ანგარიშის გაწევას მსჯავრდებულის მოსაზრებისათვის და მისწრაფებებისათვის, აგრეთვე მისი პიროვნების ძლიერი მხარეებისა და შემდგომი დანაშაულის ჩადენის თავიდან აცილების პასუხისმგებლობისათვის.

68. სამართალდამრღვევებს უნდა ეცნობოთ შეფასების პროცესისა და შედეგების შესახებ.

69. შეფასება განგრძობადი პროცესია და მისი სიზუსტე და შესაბამისობა პერიოდულად უნდა გადაისინჯოს.

70. შეფასება რეკომენდებულია:

- ა. შესაფერისი სასჯელის ან სხვა ღონისძიების განსაზღვრისას, ან როდესაც განიხილება ფორმალური სისხლის სამართლის სისტემიდან პირის განრიდება;
- ბ. ზედამხედველობის პერიოდის დასაწყისში;
- გ. როდესაც რაიმე განსაკუთრებული ცვლილებები ხდება სამართალდამრღვევის ცხოვრებაში;
- დ. როდესაც განიხილება ზედამხედველობის ღონის ან ხასიათის შეცვლა;
- ე. ზედამხედველობის ღონისძიების დასრულებისას.

71. პერსონალს უნდა ჩაუტარდეს ტრენინგები შეფასების ჩატარების შესახებ წინამდებარე წესების მიხედვით. სადაც ეროვნული სისტემები იყენებენ შეფასების ინსტრუმენტებს, პერსონალს უნდა ჩაუტარდეს ტრენინგები, რათა მათ ისწავლონ ამ ინსტრუმენტების პოტენციური ღირებულება და შეზღუდვები, გამოიყენონ იგი პროფესიული გადაწყვეტილებების მიღებისას.

დაგეგმვა

72. სათანადოდ უფლებამოსილმა ორგანოებმა უნდა მოამზადონ ყველა სასჯელისა და ღონისძიების აღსრულების სამუშაო გეგმა და ის უნდა ჩაიდოს კონკრეტული საქმის ჩანაწერებში. ეს გეგმა უნდა იყოს სახელმძღვანელო პრობაციის სააგენტოებისათვის მუშაობის პროცესში. ის აგრეთვე უნდა დაეხმაროს პერსონალს და მსჯავრდებულს შეაფასონ დასახული მიზნების მიღწევის პროგრესი.

73. სამუშაო გეგმა უნდა იყოს განხილული და შექმნის დაგეგარად შეთანხმებული მსჯავრდებულთან.

74. სამუშაო გეგმა უნდა დაეფუძნოს პირველად შეფასებას და მასში უნდა აისახოს ღონისძიებები, რომლებიც მომავალში იქნება განხორციელებული.
75. როდესაც მოხდება შეფასების განხილვა, სამუშაო გეგმაც შესაბამისად, საჭიროების მიხედვით უნდა იქნას გადახედილი.

ინტერვენციული (ჩარევის) ღონისძიებები

76. ინტერვენცია მიზნად უნდა ისახავდეს რეაბილიტაციას და ახალი დანაშაულის აცილებას და შესაბამისად, უნდა იყოს კონსტრუქციული და შეფარდებული სასჯელის პროპორციული.
77. პრობაციის სააგენტოებს უნდა ქონდეთ შესაძლებლობა გამოიყენონ სხვადასხვა მეთოდები, რომლებიც დაფუძნებული იქნება მულტიდისციპლინურ მიდგომაზე და შესაბამისი კვლევების ჩატარებით მიღებულ საფუძვლიან ცოდნაზე.
78. მსჯავრდებულები წინასწარ სრულად უნდა იყვნენ ინფორმირებული ნებისმიერი შეთავაზებული ინტერვენციის შესახებ. ყველაფერი უნდა გაკეთდეს იმისათვის, რომ უზრუნველყოფილი იყოს მსჯავრდებულთა აქტიური მონაწილეობა ასეთ ღონისძიებებში.
79. ინტერვენციების განხორციელებით და მიმართვის გაკეთებისას პრობაციის სააგენტოები საჭიროებისამებრ, მოუწოდებენ დამხმარე სააგენტოებს დახმარებისათვის.
80. იმის მიუხედავად, თუ რამდენი პირი მუშაობს მსჯავრდებულთან, უნდა არსებობდეს ერთი პასუხისმგებელი თანამშრომელი, რომლის ამოცანა იქნება შეაფასოს, შეიმუშაოს და კოორდინაცია გაუწიოს ზოგად სამუშაო გეგმას და უზრუნველყოს მსჯავრდებულთან შესაბამისი კონტაქტი დამ ის მიერ დაკისრებული პირობების შესრულება. აღნიშნული განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, როდესაც მსჯავრდებულის მიმართ რამდენიმე ინტერვენციული ღონისძიება ხორციელდება ან ჩართულია ერთზე მეტი სააგენტო.

შეფასება

81. ცალკეული მსჯავრდებულის პროგრესი უნდა შეფასდეს რეგულარული ინტერვალით და ეს პროცესი უნდა აისახოს სამუშაო გეგმაზე ზედამხედველობის დარჩენილი ვადის განმავლობაში. შეფასება უნდა წარმოადგენდეს საქმის ჩანაწერის ნაწილს და აგრეთვე საჭიროების შემთხვევაში, შესაძლოა გადაწყვეტილების მიმღები ორგანოს მიმართ შემდგომ ანგარიშშიც აისახოს.
82. შეფასება აგრეთვე უნდა ასახავდეს იმას, თუ რა სახის სამუშაოები იქნა გეგმით განსაზღვრული, როგორ შესრულდა და რა შედეგები იქნა მიღწეული. პრობაციის სააგენტოებს უნდა შეეძლოთ საჭიროებისამებრ მიმართონ გადაწყვეტილების მიმღებ ორგანოს ზედამხედველობის შეცვლის ან შეწყვეტის მოთხოვნით.
83. მსჯავრდებულთა მოსაზრებები ზედამხედველობის მიზანშეწონილობის შესახებ უნდა იყოს შეფასებაში ასახული.

84. ზედამხედველობის პერიოდის დასრულებისას უნდა ჩატარდეს საბოლოო შეფასება. სამართალდამრღვევებს უნდა ეცნობოთ, რომ ეს შეფასება დარჩება მათ პირად საქმეში და შესაძლოა გამოყენებულ იქნას მომავალში.

აღსრულება და პირობების შესრულება

85. პრობაციის სააგენტოებმა უნდა იმუშაონ იმისათვის, რომ უზრუნველყონ მსჯავრდებულთა მიერ ზედამხედველობისა და შეფარდებული პირობების აქტიური შესრულება. ამასთანავე, მსჯავრდებულთა მხრიდან თანამშრომლობის მიღწევისას პრობაციის სამსახურები არ უნდა ეყრდნობოდნენ მხოლოდ შესაძლო სანქციების გამოყენებაზე მითითებას შეუსრულებლობის შემთხვევაში.

86. მსჯავრდებულებს უნდა განემარტოთ თუ რა მოეთხოვებათ მათ, როგორია პრობაციის პერსონალის ვალდებულებები და პასუხისმგებლობები და როგორი იქნება პირობების შეუსრულებლობის შედეგები.

87. როდესაც მსჯავრდებულები არ ასრულებენ შეფარდებულ პირობებს, პრობაციის პერსონალმა უნდა მოახდინოს აქტიური და დაუყოვნებელი რეაგირება. რეაგირებისას აუცილებელია მხედველობაში იქნას მიღებული ყველა არსებული გარემოება, რომელიც თან ახლდა პირობების შეუსრულებლობას.

საქმის წარმოება, ინფორმაცია და კონფიდენციალურობა

88. ყველა პრობაციის სააგენტომ უნდა აწარმოოს ოფიციალური, ზუსტი და განახლებული მონაცემები თავიანთი საქმიანობის შესახებ. ასეთი ჩანაწერები როგორც წესი, მოიცავს პერსონალურ მონაცემებს კონკრეტული პირების შესახებ, მათი სასჯელის ან სხვა ზომის აღსრულებასთან დაკავშირებით, სააგენტოსთან მათი კონტაქტისა და მათთან გაწეული მუშაობის შესახებ. აღნიშნულ ჩანაწერებში (პირად საქმეში) შენახული უნდა იყოს შეფასების, დაგეგმვის, გაწეული მუშაობისა და საბოლოო შეფასების შესახებ მონაცემები.

89. პირადი საქმეები უნდა ექვემდებარებოდეს ეროვნული კანონმდებლობით განსაზღვრულ კონფიდენციალობისა და მონაცემთა დაცვის პრინციპებს. აღნიშნულ დოკუმენტაციაში მოცული კონფიდენციალური ინფორმაციის გაზიარება შესაბამის უწყებებთან შეიძლება მოხდეს მხოლოდ მკაცრი პროცედურების დაცვით და ზუსტად განსაზღვრული მიზნების შესაბამისად.

90. პირადი საქმეები არის მნიშვნელოვანი საშუალება ანგარიშვალდებულების უზრუნველყოფისათვის. ისინი შემოწმებულ უნდა იქნეს რეგულარულად ადმინისტრაციის მიერ და საჭიროების შესაბამისად ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ოფიციალური ინსპექციისა და მონიტორინგისათვის.

91. პრობაციის სააგენტოებს უნდა შეეძლოთ ანგარიშის წარდგენა სასამართლოსა და სხვა უფლებამოსილი ორგანოებისათვის შესრულებული სამუშაოს, მსჯავრდებულთა პროგრესისა და მათზე დაკისრებული პირობების შესრულების შესახებ.

92. მსჯავრდებულებს უნდა გააჩნდეთ ხელმისაწვდომობა თავიანთი საქმის ჩანაწერებზე (პირად საქმეზე) ისეთი დოზით, რაც გათვალისწინებულია ეროვნული კანონმდებლობით და რაც არ არღვევს სხვათა კონფიდენციალობას. მსჯავრდებულებს უნდა ჰქონდეთ უფლება იღაონ პირადი საქმის ჩანაწერების შინაარსზე.

ნაწილი VI

პრობაციის სააგენტოების სხვა სამუშაოები

დაზარალებულებთან მუშაობა

93. როცა პრობაციის სააგენტოები უზრუნველყოფენ სერვისს დაზარალებულისთვის, ისინი ასევე უნდა დაეხმარონ დაზარალებულებს დანაშაულის შედეგებთან გამკლავებაში სხვადასხვა საჭიროებების გათვალისწინებით.

94. სადაც საჭიროა პრობაციის სააგენტოებმა უნდა ითანამშრომლონ დაზარალებულთა დახმარების ცენტრებთან, რათა უზრუნველყონ მათი საჭიროებების გათვალისწინება.

95. იმ შემთხვევაში როდესაც პრობაციის სააგენტოები თანამშრომლობენ დაზარალებულებთან ან/და ცდილობენ მათი აზრის გათვალისწინებას, მათ გარკვევით უნდა განემარტოთ, რომ გადაწყვეტილება სამართალდამრღვევის დასჯის შესახებ მიიღება არა მხოლოდ იმ ზიანის მიხედვით რაც კონკრეტულ დაზარალებულს მიადგა, არამედ სხვა მრავალი ფაქტორის გათვალისწინებითაც.

96. იმ შემთხვევაშიც კი თუ პრობაციის სააგენტოები პირდაპირ დაზარალებულებთან არ აწარმოებენ მუშაობას, ჩარევისას მხედველობაში უნდა მიიღონ მათი უფლებები და საჭიროებები და მიზნად უნდა ისახავდნენ მსჯავრდებულის ცნობიერების ამადლებას იმ ზიანის შესახებ და მათი პასუხისმგებლობის შესახებ იმ ზიანთან დაკავშირებით, რომელიც მიადგა დაზარალებულს.

აღდგენითი (მორიგებითი) მართლმსაჯულების პრაქტიკა

97. როდესაც პრობაციის სააგენტოები ჩართული არიან აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესში, მაშინ სამართალდამრღვევის, დაზარალებულის და საზოგადოების უფლებები და მოვალეობები ნათლად უნდა იქნეს განსაზღვრული და გაცნობიერებული. პრობაციის პერსონალს უნდა ჩაუტარდეს შესაბამისი ტრენინგები. რა ინტერვენციაც არ უნდა ხორციელდებოდეს, მისი ძირითადი მიზანი უნდა იყოს მიყენებული ზიანის გამოსწორება.

დანაშაულის პრევენცია

98. იმ შემთხვევაში თუ ეროვნული კანონმდებლობა ამას ითვალისწინებს, პრობაციის სააგენტოების ცოდნა და გამოცდილება გამოყენებულ უნდა იქნეს დანაშაულის შემცირების სტრატეგიის შემუშავებაში. ეს შეიძლება მოიცავდეს ერთობლივ ინტერვენციებსა და პარტნიორობას.

ნაწილი VII

საჩივრების პროცედურა, ინსპექცია და მონიტორინგი

99. ეროვნული კანონმდებლობა უნდა ითვალისწინებდეს ნათლად განსაზღვრული, ხელმისაწვდომი და ეფექტური პროცედურების არსებობას პრობაციის პრაქტიკასთან დაკავშირებული საჩივრების გამოძიების და მათზე რეაგირებისათვის.

100. ეს პროცედურები უნდა იყოს სამართლიანი და მიუკერძოებელი.

101. ნებისმიერ შემთხვევაში, მომჩივანი სათანადოდ უნდა იყოს ინფორმირებული გამოძიების პროცესისა და შედეგების შესახებ.

102. პრობაციის სააგენტოებმა უნდა უზრუნველყონ სანდო სისტემის შექმნა, მათი პრაქტიკის მონიტორინგისა და გაუმჯობესების მიზნით, ასევე მის დადგენილ სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოსაყვანად.

103. პრობაციის სააგენტოები ანგარიშვალდებული არიან უფლებამოსილი სახელმწიფო ორგანოების წინაშე და უნდა ექვემდებარებოდნენ სახელმწიფოს მიერ რეგულარულ ინსპექციას და/ან დამოუკიდებელ მონიტორინგს, ასევე უნდა სრულად ითანამშრომლონ ამ სახის შემოწმებასთან დაკავშირებულ საკითხებზე. დამოუკიდებელი მონიტორინგის ორგანოების მიერ ჩატარებული მონიტორინგის შედეგები უნდა იყოს საჯარო.

ნაწილი VIII

კვლევა, შეფასება, მედიასა და საზოგადოებასთან მუშაობა

104. პრობაციის პოლიტიკა და პრაქტიკა უნდა იყოს შექმნილი დაგეგმვით მტკიცებულებებზე დაფუძნებული. ხელისუფლებამ უნდა უზრუნველყოს საჭირო რესურსების მოძიება შესაბამისი კვლევებისა და შეფასებების ჩასატარებლად.

105. არსებული კანონმდებლობის, პოლიტიკისა და პრაქტიკის გადახედვა (შეფასება) უნდა ეფუძნებოდეს ღრმა მეცნიერულ ანალიზსა და კვლევებს, რომლებიც თავის მხრივ, შეესაბამება საერთაშორისოდ აღიარებულ სტანდარტებს.

106. მედიასა და საზოგადოებას რეგულარულად უნდა მიეწოდოს ფაქტობრივი ინფორმაცია პრობაციის სააგენტოების მიერ განხორციელებული საქმიანობის შესახებ. მათი ინფორმირება უნდა მოხდეს გაწეული საქმიანობის მიზნებისა და შედეგების შესახებ, რათა ამაღლდეს საზოგადოების ცნობიერება პრობაციის როლისა და მნიშვნელობის შესახებ საზოგადოებაში.

107. უფლებამოსილი ორგანოები უნდა იქნენ წახალისებული, რათა მათ რეგულარულად გამოაქვეყნონ ანგარიშები პრობაციის სფეროში მიმდინარე მოვლენების შესახებ.

108. პრობაციის სააგენტოების პოლიტიკასა და პრაქტიკასთან დაკავშირებული განცხადებები უნდა იყოს ხელმისაწვდომი სხვა სააგენტოებისათვის, პრობაციის სერვისის მომხმარებლებისა და ფართო საზოგადოებისათვის, როგორც ეროვნულ ასევე საერთაშორისო დონეზე, რათა გაიზარდოს ნდობა ამ სამსახურის მიმართ და გაუმჯობესდეს პრობაციის სტანდარტები და პრაქტიკა.

გამოყენებული ტერმინების განმარტება

გათავისუფლების შემდგომი თანადგომა/მზრუნველობა გულისხმობს მსჯავრდებულის რეინტეგრაციის პროცესს, ნებაყოფლობით საფუძველზე, სასჯელაღსრულების დაწესებულებიდან მისი გათავისუფლების შემდგომ, საზოგადოებაში დაბრუნებას კონსტრუქციული, დაგეგმილი და კონტროლირებადი სახით. წინამდებარე წესების მიხედვით აღნიშნული განსხვავდება ტერმინისაგან “ხელახალი დაფუძნება (რეინტეგრაცია)” გულისხმობს კანონით დადგენილ ჩართულობას საპატიმროდან გათავისუფლების შემდეგ.

შეფასება ნიშნავს მსჯავრდებულის რისკების, საჭიროებებისა და ძლიერი მხარეების შეფასების პროცესს ინტერვენციის დაგეგმვამდე; სასამართლო ან სხვა შესაბამისი ხელისუფლების ორგანოსათვის და/ან რჩევების მიცემამდე. გარდა ამისა, შეფასების მიზანია გამოავლინოს დანაშაულის ჩადენის მიზეზები და დაადგინოს, შესაძლებელია თუ არა ღონისძიებების გატარება დანაშაულის განმეორებითი ჩადენის ალბათობის შესამცირებლად.

დახმარება გაგებულ უნდა იქნას როგორც ზედამხედველობის განუყოფელი ნაწილი კონტროლის პარალელურად. ჩვეულებისამებრ ეს მოიცავს ერთ ან მეტ შემდეგი სახის მომსახურებას: დახმარების გაწევა საცხოვრებელი ადგილის მოძებნაში, დასაქმებასა და განათლების მიღებაში; ოჯახისთვის დახმარების მიწოდება და ა.შ. ზოგიერთ სამართლებრივ სისტემაში აღნიშნული შესაძლოა უზრუნველყოფილ იქნას ცალკეული უწყებების მიერ.

საჩივრები გულისხმობს სასამართლოსადმი ან/და ადმინისტრაციულ ორგანოსადმი განცხადებით მიმართვას.

საზოგადოებრივი სასჯელები და ღონისძიებები ნიშნავს იმ სასჯელებს და ღონისძიებებს, რომელთა აღსრულება ხდება სამართალდამრღვევის საზოგადოებაში დარჩენით და გულისხმობს მისი თავისუფლების გარკვეულ შეზღუდვას იმ ვალდებულებების ან პირობების მიხედვით, რომელიც მას აქვს შეფარდებული. დეფინიცია მოიცავს ნებისმიერ სანქციას, რომელიც შეფარდებულია სასამართლოს ან ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ და აგრეთვე ნებისმიერ სხვა ზომებს, რომელიც მიღებულია სასჯელის შეფარდებამდე ან მის ნაცვლად, ან იმ საშუალებებს, რომელთა დახმარებითაც ხდება საპატიმრო სასჯელის აღსრულება სასჯელაღსრულების დაწესებულების გარეთ.

პირობები და ვალდებულებები ნიშნავს ნებისმიერ მოთხოვნას, რომელიც ხელისუფლების უფლებამოსილი ორგანოს მიერ შეფარდებული სასჯელის ან სხვა ღონისძიების შემადგენელი ნაწილია.

კონტროლი გულისხმობს მოქმედებებს, რომლებიც შემოიფარგლება იმის დადგენით თუ უზრუნველყოფით, თუ რამდენად ასრულებს მსჯავრდებული მისთვის სასჯელის ღონისძიებით დაკისრებულ ვალდებულებებს და პირობებს. ასეთი მოქმედება, როგორც წესი, მოიცავს უფრო მკაცრი სანქციის გამოყენებას ან გამოყენების მუქარას პირის მიერ დაკისრებული ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში. კონტროლის ცნება უფრო ვიწროა ვიდრე ზედამხედველობა.

დანაშაულის პრევენცია გულისხმობს დანაშაულის პრევენციის (ან შემცირების) მიზნით ნებისმიერი პოლიტიკის ან პრაქტიკის იმპლემენტაციას სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების ნებისმიერი ორგანოს ან სხვა უფლებამოსილი უწყების მიერ.

გადაწყვეტილების მიმღები ხელისუფლება გულისხმობს სასამართლო ადმინისტრაციულ ან სხვა კანონით განსაზღვრულ ორგანოს, რომელიც უფლებამოსილია შეუფარდოს ან გააუქმოს საზოგადოებრივი სასჯელი ან ზომა, ან შეცვალოს პირობები და ვალდებულებები.

ნებაყოფლობითი თავის არიდება გულისხმობს პროცესს, რომლის საშუალებით/დახმარებით და გამოყენებით სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების უწყებების ჩარევით ან მათ ჩაურევლად სამართალდამრღვევები წვეტენ დანაშაულებრივ ქცევას და აგრძელებენ ცხოვრებას დანაშაულის ჩადენის გარეშე საკუთარი ადამიანური რესურსების (როგორცაა ინდივიდუალური უნარები და ცოდნა) და სოციალური რესურსების (როგორცაა დასაქმება, ოჯახი, სოციალური კავშირები და სამოქალაქო საზოგადოებაში ჩართულობა) განვითარების გზით.

ვადაზე ადრე გათავისუფლება მოიცავს ნებისმიერი სახის გათავისუფლებას საპატიმრო დაწესებულებიდან სასჯელის სრულად მოხდამდე, როგორცაა, სასჯელის გადავადება, პირობით ვადამდე გათავისუფლება, ან პირობით შეწყალება.

შეფასება არის სრული მოცულობით მიმოხილვა იმისა, თუ რა დონეზე იქნა მიზანი მიღწეული. ამ პროცესში ხდება გადაწყვეტილების მიღება შემდგომი საჭიროებების შესახებ.

იმპლემენტაცია გულისხმობს პრობაციის სააგენტოების მიერ პრაქტიკული სამუშაოების განხორციელებას საზოგადოებრივი სასჯელებისა და ღონისძიებების სათანადო აღსრულების უზრუნველყოფის მიზნით.

ინტერვენცია ნიშნავს ნებისმიერ ქმედებას, რომელიც განხორციელებულია სამართალდამრღვევის ზედამხედველობის, რეაბილიტაციის, დახმარებისა და ხელმძღვანელობის მიზნით, რათა მოხდეს მისი დანაშაულის ხელმეორედ ჩადენისაგან აცილება და კანონმორჩილ მოქალაქედ ჩამოყალიბება. შესაბამისად ინტერვენცია არ მოიცავს ინფორმაციის მოგროვებას ან ანგარიშების წარდგენას.

სასამართლო ხელისუფლება ნიშნავს სასამართლოს, მოსამართლეს ან პროკურორს.

ეროვნული კანონმდებლობა გულისხმობს არა მხოლოდ ძირითად კანონმდებლობას, რომელიც მიღებულია ეროვნული საკანონმდებლო ორგანოს მიერ, არამედ აგრეთვე ნებისმიერ სხვა სავალდებულო რეგულაციას და ბრძანებებს, სასამართლო გადაწყვეტილებებს და სხვა აქტებს, თუ მათი მიღების ფორმატი და წესი განსაზღვრულია ეროვნულ საკანონმდებლო სისტემაში.

სამართალდამრღვევი გულისხმობს ნებისმიერ პირს, რომელმაც ჩაიდინა ან ეროვნული კანონმდებლობის მიხედვით მიჩნეულია დანაშაულის ჩადენად. ამ რეკომენდაციის მიზნებისათვის, აგრეთვე უდანაშაულობის პრეზუმფციისა და სასამართლოს მიერ დამნაშავედ ცნობის შესახებ გამოტანილი გადაწყვეტილებისათვის ზიანის მიყენების გარეშე ტერმინი სამართალდამრღვევი

გაგებული უნდა იქნას როგორც ნებისმიერი პირი, რომლის მიმართ სისხლის სამართლებრივი დევნის პროცესი მიმდინარეობს.

გათავისუფლების შემდგომი ზედამხედველობა გულისხმობს ვადაზე ადრე გათავისუფლების პერიოდში განხორციელებულ ზედამხედველობას.

პრობაცია დაკავშირებულია საზოგადოებრივი სასჯელების და ზომების აღსრულებასთან, რომელიც კანონით არის განსაზღვრული და სამართალდამრღვევისათვის შეფარდებული. ის აგრეთვე მოიცავს სხვადასხვა მოქმედებებს და ინტერვენციებს, როგორცაა ზედამხედველობა, ხელმძღვანელობა და დახმარება, რომელიც ხორციელდება სამართალდამრღვევის სოციალური ადაპტაციისა და საზოგადოების უსაფრთხოების მიზნით.

პრობაციის სააგენტო გულისხმობს ნებისმიერ კანონით განსაზღვრულ დაწესებულებას, რომელიც ზემოთ აღნიშნულ ვალდებულებებს ახორციელებს. იმის მიხედვით, თუ როგორ არის მოწყობილი ეროვნული საკანონმდებლო სისტემა, პრობაციის მუშაობა შესაძლოა აგრეთვე მოიცავდეს სასამართლოსა და სხვა ორგანოებისათვის ინფორმაციის მიწოდებას, რათა დაეხმაროს მათ სამართლიანი და სწორი გადაწყვეტილების მიღებაში; სამართალდამრღვევების ხელმძღვანელობას და დახმარებას საპატიმრო დაწესებულებაში, რათა მოახდინოს მათი მომზადება გათავისუფლებისა და საზოგადოებაში ხელახალი დამკვიდრებისათვის; მონიტორინგი და დახმარება გაუწიოს იმ პირებს, რომლებიც თავისუფლებიან ვადაზე ადრე გათავისუფლების სისტემით; განახორციელოს აღდგენითი მართლმსაჯულების ინტერვენციები და დახმარება შესთავაზოს დაზარალებულებს.

რეაბილიტაცია ფართო ცნებაა და მოიცავს სხვადასხვა სახის ინტერვენციებს, რომლებიც მიზნად ისახავს დანაშაულის ჩადენაზე ხელის აღებას და მსჯავრდებულის გამოსწორებას კანონმორჩილ ადამიანად.

ხელახლა დამკვიდრება იწყება პატიმრობის პერიოდში. ეს არის მსჯავრდებულთა საზოგადოებაში დაბრუნების პოზიტიური და სათანადო მართვის გზით განხორციელებული პროცესი. ამ წესებში „ხელახლა დამკვიდრება“ ეხება ზედამხედველობის პერიოდს მას შემდეგ, რაც მსჯავრდებულმა დატოვა საპატიმრო, თუმცა ჯერ კიდევ ექვემდებარება კანონით განსაზღვრულ გარკვეულ ვალდებულებებს, მაგალითად, პირობით ვადამდე გათავისუფლების შემდგომ დაკისრებული პირობები. ამ ტერმინის განსხვავება უნდა მოხდეს ტერმინისაგან „გათავისუფლების შემდგომი თანადგომა“.

აღდგენითი მართლმსაჯულება მოიცავს სხვადასხვა მიდგომასა და პროგრამას, რომელიც ეფუძნება რამდენიმე ფუძემდებლურ ვარაუდს:

- ა. რომ დანაშაულზე რეაგირებამ უნდა გამოასწოროს ის ზიანი, რაც დაზარალებულისათვის იქნა მიყენებული;
- ბ. რომ სამართალდამრღვევებმა უნდა გაიგონ, რომ მათი ქმედება არ არის მისაღები და რომ, მან იქონია ფაქტობრივი შედეგები დაზარალებულსა და საზოგადოებაზე;
- გ. რომ სამართალდამრღვევებს შეუძლიათ და უნდა აიღონ კიდევ პასუხისმგებლობა თავიანთ ქმედებაზე;
- დ. დაზარალებულებს უნდა ჰქონდეთ შესაძლებლობა გამოხატონ თავიანთი საჭიროებები და მონაწილეობა მიიღონ სამართალდამრღვევის მიერ საკუთარი ქმედების გამოსწორებისათვის ყველაზე უპრიანი გზების ძიებაში; და რომ ე. საზოგადოებას აქვს პასუხისმგებლობა საკუთარი წვლილი შეიტანოს ამ პროცესში.

ზედამხედველობა მიუთითებს ერთის მხრივ, დახმარებაზე, რომელიც აღმასრულებელი ორგანოს ან უფლებამოსილი პირის მიერ ხორციელდება და რომლის მიზანია შეინარჩუნოს სამართალდამრღვევი საზოგადოებაში და მიიღოს ზომები, საჭიროებისამებრ, კონტროლის ჩათვლით, იმის უზრუნველყოფისათვის, რომ სამართალდამრღვევი შეასრულებს მასზე დაკისრებულ ვალდებულებებს და პირობებს. ზედამხედველობა შესაძლოა განხორციელდეს ნებაყოფლობით (სამართალდამრღვევის თხოვნით) ან სავალდებულო წესით.

დაზარალებული გულისხმობს პირს, რომელსაც მიაღვა ფიზიკური ან მორალური ზიანი, ემოციური ტანჯვა ან ეკონომიური დანაკარგი, და რომელიც გამოწვეული იყო იმ ქმედებით ან უმოქმედობით, რამაც დაარღვია სისხლის სამართლის კანონმდებლობა. ტერმინი „დაზარალებული“ აგრეთვე შეიძლება მოიცავდეს უშუალო დაზარალებულის ოჯახს და მის კმაყოფაზე მყოფ პირებს.

მოხალისე გულისხმობს პირს, რომელიც აღასრულებს პრობაციულ ღონისძიებებს და რომლისთვისაც ეს საქმე არ არის ძირითადი სამსახური. ეს არ გამორიცხავს მოხალისეთათვის მინიმალურ ანაზღაურებას მათ მიერ განხორციელებული სამუშაოს ხარჯების დასაფარავად.